

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ
БИЛГЕЛӘМӘСЕ

«“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының преамбуласы һәм 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылууга карата гражданска Ә.Д. Шәймәрданова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

Казан шәһәре

2019 елның 18 апреле

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснәтдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданска Ә.Д. Шәймәрданова шикаятен алдан өйрәнгән судья Ф.Р. Волкова бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданска Ә.Д. Шәймәрданова «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Законы) преамбуласы һәм 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылууга карата шикаять белән мөрәжәгать итте.

Преамбуладан күренгәнчә, «Ветераннар турында» 1995 елның 12 гыйнварындагы 5-ФЗ номерлы Федераль законның 7 статьясындагы

4 пункты нигезендә Татарстан Республикасы Законы белән «Хезмәт ветераны» исемен бирү тәртибе һәм шартлары билгеләнә. Татарстан Республикасы Законының 1 статьясы «Хезмәт ветераны» исеме бирелә торган затлар даирәсен ачыклый, шулай ук «Хезмәт ветераны» исеме бирелу өчен нигезләр билгели — эштәге (хезмәттәге) казанышлар өчен ведомство аерымлык тамгалары белән бүләкләнү, аларны федераль башкарма хакимият органнары, башка федераль дәүләт органнары, дәүләт корпорацияләре тарафыннан гамәлгә куелган һәм алар белән бүләкләү күрсәтелгән органнар һәм оешмалар билгеләгән тәртиптә башкарылган, эштәге (хезмәттәге) казанышлар һәм эшчәнлекнең тиешле өлкәсендә (икътисад тармагында) кимендә 15 ел дәвамында эшләгән (хезмәт иткән) өчен ведомство бүләкләре дип аңларга кирәк.

Шикаятьтән һәм аңа кушып бирелгән документлардан күренгәнчә, гражданка Ә.Д. Шәймәрданова «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә Татарстан Республикасында исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исемлегенә кергән аерымлык тамгаларының берсе белән дә бүләкләнмәгән, гәрчә аның 35 елдан артык хезмәт стажы булса да һәм ул эш чорында «Коммунистик хезмәт ударнигы» тамгасы белән бүләкләнсә дә.

«Хезмәт ветераны» исемен бирү мәсьәләсе буенча ул Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, шул исәптән Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгына да мөрәҗәгать иткән, ләкин әлеге исем бирелү хокуку булган гражданнар категорияләренә кермәве сәбәпле, аңа баш тартканнар. Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының җайга салу предметына «Хезмәт ветераны» исеме бирелүнең өстәмә шартларын һәм нигезләрен билгеләү кермәве аңа аңлатылган булган.

Гражданка Ә.Д. Шәймәрданова фикеренчә, республика закон чыгаручысы, «Ветераннар турында» 1995 елның 12 гыйнварындағы 5-ФЗ

номерлы Федераль законның (алга таба шулай ук — «Ветераннар турында» Федераль закон) 7 статьясындагы 4 пунктына гына нигезләнеп, дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законында «Россия Федерациисе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль законның (алга таба шулай ук — 184-ФЗ номерлы Федераль закон) 26.3-1 статьясындагы өченче өлеше нигезләмәләрен исәпкә алмаган, алар буенча Россия Федерациисе субъектының дәүләт хакимиите органнары Россия Федерациисе субъекты бюджеты акчалары исәбеннән граждандарның аерым категорияләре өчен социаль ярдәм күрсәтунең һәм социаль булышуның өстәмә чараларын шул исәптән Россия Федерациисе субъекты законнары һәм башка норматив хокукий актлары белән билгеләнгән мохтажлык критерийларыннан чыгып билгеләргә хокуклы, бу федераль законнарда әлеге хокукны билгели торган нигезләмәләрнең булу-булмавына бәйле түгел.

Мөрәжәгать итүче үзенең конституциячел хокукларының бозылуын шунда күрә: республика закон чыгаручысы, Татарстан Республикасы территориясендәге эш стажын, Татарстан икътисадына һәм сәнәгать потенциалына хезмәт белән кертелгән өлешне, шулай ук гражданнар алган Татарстан Республикасының аерымлык тамгаларын исәпкә алмыйча, «Хезмәт ветераны» исеме бирелү өчен федераль законнарда каралган субъектлар һәм нигезләр даирәсе белән генә чикләнгән.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Ә.Д. Шәймәрданова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының преамбуласын һәм 1 статьясын Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 54 (беренче һәм икенче өлешләр), 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Ветераннар турында» Федераль законның 7 статьясындагы 1 пунктында «Хезмәт ветераны» исеме бирелүнең гомуми нигезләре һәм хезмәт ветераннары булган затлар категорияләре билгеләнгән, алар исәбенә, аерым алганда, эштәге (хезмәттәге) казанышлар һәм эшчәнлекнең тиешле өлкәсендә (икътисад тармагында) кимендә 15 ел дәвамында эшләгән (хезмәт иткән) өчен ведомство аерымлык тамгалары белән бүләкләнгән һәм пенсия билгеләү өчен ирләргә кимендә 25 ел һәм хатын-кызларга кимендә 20 ел итеп исәпләнә торган хезмәт (имииният) стажы булган затлар да керә. Әлеге Федераль законның 7 статьясындагы 4 пункты Россия Федерациисе субъектларына «Хезмәт ветераны» исемен бирү тәртибен һәм шартларын билгеләү хокукуын бирә.

Россия Федерациисе Конституция Суды билгеләп үткәнчә, «Хезмәт ветераны» исемен бирү тәртибен һәм шартларын билгеләү һәм әлеге исем бирү өчен хезмәттәге аерымлыкның кайсы тамгалары исәпкә алышырга тиеш булуын билгеләү Россия Федерациисе субъектлары компетенциясенә керә (2013 елның 21 ноябрендәге 1821-О номерлы Билгеләмә).

Республика закон чыгаручысы «Ветераннар турында» Федераль законның 7 статьясындагы 4 пункты белән үзенә бирелгән вәкаләтләрне гамәлгә ашырып, дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законында «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алыша торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исемлеген дә, әлеге аерымлык тамгалары туры килергә тиешле шартларны да мәстәкыйль билгеләргә хокуклы булган. Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Законының преамбуласы һәм 1 статьясындагы 1 өлешенең дәгъвалана торган нигезләмәләре үзләренең эчтәлеге һәм хокукий мәгънәсе буенча күрсәтелгән Федераль законның 7 статьясындагы 1 һәм 4 пунктларында беркетелгән нигезләмәләренә тиндәш.

Моннан чыгып, дәгъвалана торган нормаларның конституциячеллеген тикшерү асылда аталган федераль законнар нигезләмәләренең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвенә бәя бирүне анлатыр

иде, бу исә Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

Моннан тыш, Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 2 өлешенең ведомство бүләкләрен «Хезмәт ветераны» исемен биргәндә исәпкә алына торган хезмәттәге ведомство аерымлык тамгалары исәбенә кертугә бәйле гражданка Э.Д. Шәймәрданова тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләре Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметын тәшкил иткән иде инде. Татарстан Республикасы Конституция судының үз карапларында берничә тапкыр эйтелгән хокукий позициясе буенча дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 2 өлешендә билгеләнгән хезмәттәге ведомство аерымлык тамгаларына дәүләт (ведомство) функцияләрен гамәлгә ашыруда катнашучы (катнашкан) ижтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның үзәк органнары бүләкләрен генә керту турындагы шарт «Хезмәт ветераны» исеме бирелүгә бәйле мөнәсәбәтләрнең гавами-хокукий табигатеннән килеп чыга, чөнки затка бу исемне бирү тиешле дәүләт органының ветеранга бюджет акчалары исәбеннән финанслана торган социаль ярдәм чараларын курсәтү йөкләмәсен барлыкка китеэр (2014 елның 25 мартандагы 58-П номерлы каар, 2014 елның 8 апрелендәге 8-О номерлы, 2015 елның 2 июлендәге 5-О номерлы билгеләмәләр).

Мөрәҗәгать итүченең дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законында закон чыгаручының Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнарының үз бюджеты акчалары исәбеннән социаль ярдәм курсәтүнең һәм социаль булышуның өстәмә чараларын билгеләү хокуки турындагы 184-ФЗ номерлы Федераль законның 26.3-1 статьясындагы өченче өлеше нормаларын исәпкә алмавы хакындагы дәлилләренә карата Татарстан Республикасы Конституция суды элек берничә тапкыр әлеге статьяның дүртенче өлеше нигезендә мондый вәкаләтләрне

финанслау Россия Федерациясе субъектының бурычы булып тормый, мөмкинлек булганда гамәлгә ашырыла дип билгеләп үткән иде (2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы карап, 2018 елның 20 июнендәге 8-О номерлы, 2018 елның 10 сентябрендәге 19-О номерлы билгеләмәләр). Шуның белән социаль ярдәм курсәтүнең һәм социаль булышуның мондый чарагарын билгеләү Татарстан Республикасы хокуку булып тора, аларны бирү нигезләре һәм шартлары, социаль-икътисади үсешнең әлеге этапында булган финанс һәм башка матди мөмкинлекләрне исәпкә алып, республика тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә.

Шулай итеп, «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының преамбуласы һәм 1 статьясының мөрәжәгать итүче дәгъва белдерә торган нигезләмәләрендә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәү мәсьәләсендә билгесезлек юк һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә әлеге шикаять карала алмый.

«Хезмәт ветераны» исеме бирелә торган затлар исемлеген киңәйту турындагы мәсьәләне хәл итү исә, гражданка Ә.Д. Шәймәрданова мөрәжәгатьләрен караганда хокук куллану органнары кабул иткән карагарларның нигезле булу-булмавын бәяләү кебек, Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә,

67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «“Хезмәт ветераны” исемен бирү тәртибе һәм шартлары турында» 2011 елның 30 июнендәге 33-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының преамбуласы һәм 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Э.Д. Шәймәрданова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки шикаять «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Элеге Билгеләмәнен күчермәсен гражданка Э.Д. Шәймәрдановага һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советына жибәрергә.

4. Элеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 12-О

**Татарстан Республикасы
Конституция суды**